

Oponentský posudek magisterské práce Bc. Elišky Podholové Varyšové, **Meziválečné výstavní kolonie Werkbundu v Evropě jako památka**, FF UK, Praha 2018

Eliška Varyšová Podholová si pro svou práci vybrala neobyčejně závažné téma a velice inteligentně ho zvládla. Zabývá se nejprve historií vzniku a výstavby šesti funkcionalistických kolonií v Evropě pozdních dvacátých a raných třicátých let 20. století: ve Stuttgartu, v Brně (kolonie Nový dům), Curychu, Vratislavi, Vídni a v Praze (osada Baba). Celkovým pohledem na tuto šesticí se doposud zabývalo málo prací - napadá mě snad jen kniha Jadwigy Urbanik *Der Weg zur Moderne* z roku 2016 -, takže už v tom ohledu by práce Elišky Varyšové Podholové byla přínosná a aspoň u nás by vyzněla průkopnický. Autorka se však s takovým vymezením látky nespokojila. Překročila dosavadní stupeň poznání werkbundovských kolonií o důkladný výzkum jejich "druhého života", doplněný navíc zasvěceným výkladem o vztahu památkové péče k fenoménu těchto funkcionalistických osad a o jejich dosavadních opravách a rekonstrukcích. Pokud aspoň vím, práce s tímto velkým přesahem zatím nebyla napsaná a to z Elišky Varyšové Podholové dělá průkopnici i v evropském měřítku.

Autorka velmi zručně popisuje historii šesti werkbundovských kolonií. Vedle rozboru jejich architektury nepomíjí ani sociologické, politické a ekonomické problémy s jejich zrodem spojené, líčí dobře dobové spory kolem těchto kolonií a jejich dobovou kritiku zleva i zprava. S velkým úsilím našla literaturu a dokumenty o mladších dějinách šesti vybraných bytových celků a s velkou erudicí pak podala výklad o problémech památkové péče v postojích k tomuto architektonickému žánru. V tomto posledním bodě jde hlavně o to, do jaké míry se má chráněná památka přizpůsobit potřebám dnešního života; když přišly na řadu opravy a rekonstrukce, lze v postojích památkářů od osmdesátých let 20. století do současnosti vyzorovat pohyb od ideje návratu k "původnímu vzhledu" k důrazu na autentičnost všeho dochovaného.

Autorčin výklad je přitom inteligentní a jasný, dovede rychle vysvětlit i složité problémy. Přesto si dovoluji připojit k mému posudku několik málo kritických připomínek.

1) autorka příliš nedbá na pravopis včetně chyb v psaní i/y, některé pasáže se zbytečně opakují, nehezky je pravopis Zurich (správně buď Curych, anebo Zürich).

2) s. 21: jako příklady avantgardních tvůrců uvádí Eliška Le Corbusiera, Miese a Loose, podle mého mínění však ani jeden ke skutečné avantgardě nepatřil. To spíše Mart Stam, Hannes Meyer, Teige...

3) s. 38 aj. Mezi knihami o historii stuttgartské kolonie Weissenhof autorka opomněla monografii z roku 1991 od Richarda Pommera a Christiana F. Otta. To je škoda, protože její autoři zvláště důkladně pracovali s prameny, hlavně s korespondencí architekta Döckera, a vysvětlují například, proč nebyli k projektování kolonie přizváni českoslovenští architekti.

4) Ve výkladu o kritikách jednotlivých kolonií bych uvítal více zájmu o jejich české recenzenty - týká se to hlavně Stuttgartu, Vratislavi a Vídne. Z českých recenzí lze vyčíst, co domácí scénu na zahraničních koloniích nejvíce zajímalo, a z toho pak odhadnout, jak si sama bude počínat v Brně a na Babě.

5) s. 89-90: za sporný pokládám autorčin názor o ničení kolonie Baba po roce 1948. Ve skutečnosti byl až do roku 1989 silněji poškozen jen jediný dům - Žákova vila v ulici Na Ostrohu - a celá kolonie působila jako enkláva autentičnosti.

6) s. 158: autorka pokládá za dodnes platné Kudělkovy a (Richterovy) výklady o prioritě umělecké hodnoty památky před hodnotou historickou. Oba brněnští badatelé to doprovázeli míněním, že není nutné znát historický kontext vzniku památky; ten už dávno zanikl: podstatné podle nich je, jak památka promlouvá k dnešnímu člověku. Myslím, že tento názor dodnes platný není, bez zkoumání historického kontextu se nelze obejít.

7) nelíbí se mi systém seznamu vyobrazení.

8) práci by podle mého soudu prospěl přehled literatury o tématu někde v úvodní části. Z něho by pak lépe vyšlo najevo, v čem je práce Elišky Podholové Varyšové průkopnická.

Vzdor všem těmto připomínkám pokládám práci kolegyně Podholové Varyšové za mimořádně cennou, inteligentní a opravdu průkopnickou. Plně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji známku A.

Prof. PhDr. Rostislav Švácha, CSc., v Praze 3. 9. 2018